

Lõpptarbija ja energia korraldus Euroopa

Jätkame ka käesolevas Elamus energiamajanduse korralduse seadusest tulenevate põhimõtete tutvustamist, keskendudes Euroopas lõpptarbimise vallas toimuvatele protsessidele.

ANDRES JAADLA,

õigusteaduse magister,
EKÜLi juhatuse esimees ja Housing Europe juhatuse liige

Euroopa tarbijate elektri- ja gaasihinnad on viimase kahekümne aasta jooksul pidevalt tõusnud ja jätkavad tõusmist. Eurostati andmetel kasvasid kodumajapidamiste elektri hinnad ajavahemikus 2008–2018 keskmiselt 4% aastas. Gaasihinnad on tõusnud 3% aastas. Enamikus liikmesriikides ületab see kasv inflatsiooni määra. Tööstuses tõusid elektri jaehinnad samal perioodil 3,5% aastas. Praegu on hinnaerinevused liikmesriigiti suured, kuna kõrgeima hinnaga liikmesriigis tuleb elektri eest maksta neli korda rohkem kui odavaima energiaga liikmesriigis.

Euroliidu tasandil vastu võetud energiatõhususalased õigusaktid peegeldavad energeetika üha suuremat poliitilist ja majanduslikku olulisust ning energeetika tihedat seost selliste poliitikavaldkondadega nagu energiavarustuskindlus, kliimamuutused, säästev areng, siseturg ja majandusareng. Turu- ja regulatiivsete puuduste tõttu jääb tegemata suuri investeeringuid energiatõhususse, millest tuleneb selline energiatarbimise tase 2030. aastal, mis ei ole kooskõlas Euroopa Ülemkogu vastavate kokkulepetega. Praegu ei suudaks liikmesriigid üksi energiatõhususe eesmärke piisaval määral täita ja seega on vaja Euroopa Liidu tasandi meetmeid, et soodustada ja toetada meetmete võtmist riikide tasandil.

Puhas energia Euroopas kõigile

Energiatõhususe ja selle esikohale seadmise põhimõte on Euroopa energialiidu strateegia keskmes. Euroopa liidu meetmete pakettis „Puhas energia Euroopas kõigile” on energianõudluse vähendamine üks vastu võetud energialiidu strateegia viiest valdkonnast. Energiatõhususe suurendamine toob kasu keskkonnale, vähendab kasvuhoonegaaside teket, parandab energiavarustuskindlust, vähendab sõltuvust energia impordist väljastpoolt liitu, vähendab kodumajapidamiste ja ettevõtjate energiakulu, lee-

vendab energiaostuvõimetust, suurendab tööhõivet ja elavdab kogu majandustegevust. See on kooskõlas liidu poolt energialiidu raames võetud kohustustega ja seotud Pariisi kokkuleppe osaliste poolt 2015. aasta detsembris koostatud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ülemaailmse tegevuskavaga.

Energiatarbimise vähendamine ja taastuva-

Ergiamajanduse Liidus

test energiaallikatest toodetud energia kasutamine ehitussektoris on olulised meetmed, mis vähendavad liidu energiasõltuvust ja kasvuhuonegaaside heidet, eriti arvestades 2030. aastaks püstitatud kaalukaid kliima- ja energiaeesmärke.

Lõpptarbijat tõstetakse Euroopa tasandil jõuliselt esile selleks, et selgitada energiatõhususe eesmärkide kohaldamist kortermajades ja mitmeotstarbelistes hoonetes. Kiire ja selge tagasiside tarbijatele nende tegeliku energiatarbimise kohta aitab vähendada energiaarveid ja tagasiside toimib kõige paremini siis, kui seda esitatakse sageli. Leitakse, et Euroopas tervikuna tuleb

hakata kasutama kaugloetavaid soojusenergia mõõtmise seadmeid, et tarbijatele saaks korrapäraselt ja kulutõhusalt vähemalt kord kuus teavet esitada. Lisaks kauglugevatest seadmetest seisneb selles, et tarbijad ei pea kodus olema, et võimaldada mõõteseadmetele juurdepääsu. Hoonete energiatõhususe suurendamisest peaksid eelkõige saama kasu just lõpptarbijad.

Kokkuvõttes võib öelda, et Euroopa energiaturu korralduse läbivaatamise keskne eesmärk on tagada piisav investeerimine elektriturgedesse ja taskukohased hinnad, samuti anda tarbijatele rohkem valikuid ja parem kontroll oma osalemise üle täielikult toimival ja tõhusal energiaturul. Eesmärk loodetakse saavutada eelkõige dünaamilise hinnaga lepingute ja isetootmise tökete kõrvaldamise abil, nõudes lihtsat turulepääsu ja elektri bilansivastutust tootvate tarbijate jaoks, kulude ja tulude õiglast jaotust ning energia lõpptarbijate kaitse kõrget taset. Eesti Korteriühistute Liit on Eestis võtnud lõpptarbijate kaitse oma põhikirjaliseks tegevuseks ning jätkame tegevust tarbijate paremaks informeerimiseks nende õigustest ja kohustusest Euroopa ja Eesti õigusraamistikus.

Uued võimalused energiatarbijatele

Et tarbijatel oleksid suuremad mõjutamisvõimalused energiaturu kesksete osalistena, tuleb parandada tarbijate teavitamist kütmise ja jahutamise seotud kuludest ning suurendada tarbijate õigusi seoses soojusenergia mõõtmise ja andmete esitamisega arvetel, kusjuures eelkõige peetakse silmas korterelamutes elavaid tarbijaid. Et teabe edastamise sagedust suurendada, kehtestatakse üleeuroopaline kohustus, et arvestid peavad olema kaugloetavad. Perioodil 2021–2030 nõutav sääst arvutatakse endiselt lõpptarbijale aastas keskmiselt müüdü energia järgi, ehk siis aasta keskmine arvutatakse kohustusastale eelneva kolme aasta keskmisena.

Euroopa tarbijatele tuleb anda volitused, et nad saaksid paremini kontrollida oma energiatarbimist ja vähendada energiaarveid. Samuti peaksid kodanikud olema võimelised selleks, et neist saaks tootvad tarbijad, tootes puhast energiat nii omatarbimiseks kui teistega jagamiseks. Energia, mis toodetakse hoonete välispinnal või sees taastuvenergiaalaste tehniliste lahenduste abil, vähendab fossiilenergia tarnimist.

**Teavitust toetab
Tarbijakaitseamet.**